

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มี 9 หมวด 78 มาตรา โดยหมวด 6 มาตรา 47 – 51 ได้กล่าวถึงมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาสรุปได้ดังนี้ “ให้มีระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นผู้ประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย สถานศึกษาต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ทำให้เกิดการประเมินภายนอก สถานศึกษา กรณีที่ผลการประเมินภายนอกสถานศึกษาไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการจัดประชุม เพื่อพัฒนา มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายจัดทำร่างมาตรฐานการศึกษา ขึ้น มีสาระสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการตามแนวทางการจัดการศึกษา ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีทั้งหมด 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู ซึ่งได้รับการอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 และ วันที่ 25 มกราคม 2543 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543. หน้า 14)

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจัดตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาเยาวชนและชุมชนในถิ่นทุรกันดารให้มีความเจริญมั่นคง บุคลากรครูมาจากตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนและพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2543) โดยมีการพัฒนาจุดมุ่งหมายดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบันสามารถกำหนดออกมาเป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนได้ 3 ประการ คือ (1) เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม (2) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่เยาวชนและชุมชนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม (3) เพื่อดำเนินการให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัยและสงบเรียบร้อย

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้กำหนดปรัชญาว่า “สร้างภูมิปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง” ซึ่งสื่อความหมายว่า การสร้างภูมิปัญญาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่เยาวชนและชุมชนนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยให้แก่ประเทศ

ผลของการมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องได้รับการประเมินภายนอกตามกรอบของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ จากการที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความแตกต่างกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป ทั้งในด้านปรัชญา จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ จึงควรมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับภารกิจและคุณลักษณะของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกและเป็นแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร บุคลากร และเป็นแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นอกจากนี้กิจกรรมและผลจากการวิจัยจะเป็นแรงกระตุ้นและแรงเสริมในการร่วมกันสร้างความพร้อมให้แก่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้ก้าวหน้าอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ ตรงตามสภาพจริงในสภาวการณ์และความคาดหวังของประเทศต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา 4 ด้าน คือ (1) ด้านการเตรียมการ (2) ด้านการดำเนินการ (3) ด้านการรายงาน (4) ด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาสำหรับการประเมินภายนอก

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นงานวิจัยเชิงเจาะลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงสามารถทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการดำเนินงานที่สำคัญและมีผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการใช้ผลของการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับประยุกต์ ปรับปรุง วางแผน เพื่อเป็นแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษานั้นจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนที่มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งหนึ่งในจังหวัดตาก

2. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าในแนวลึกโดยใช้เทคนิคการศึกษารายกรณี โดยตัวผู้วิจัยเข้าไปอยู่ร่วมในโรงเรียนในฐานะครูช่วยสอนเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3. ประเด็นที่ศึกษา มีดังต่อไปนี้

3.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน ประกอบด้วย

- 3.1.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน
- 3.1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งของโรงเรียน
- 3.1.3 จำนวนครู และนักเรียน

3.2 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

- 3.2.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
- 3.2.2 การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

3.3 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการดำเนินการ ประกอบด้วย

- 3.3.1 การวางแผนปฏิบัติงาน
- 3.3.2 การดำเนินการตามแผน
- 3.3.3 การตรวจสอบประเมินผล
- 3.3.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

3.4 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการรายงาน ได้แก่ การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

3.5 ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสำหรับการประเมินภายนอก ประกอบด้วย

3.5.1 ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้เรียน

3.5.2 ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร

3.5.3 ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงาน หมายถึง การลงมือปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ภายใน ปีการศึกษา 2548
2. การดำเนินการประกันคุณภาพศึกษา หมายถึง สภาพการทำงานที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนตามขั้นตอนและวิธีการ 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การดำเนินการและการรายงาน
3. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพภายใน โดยการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียน ทั้งมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้เรียน
4. สภาพทั่วไปของโรงเรียน หมายถึง ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน สภาพทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งของโรงเรียน จำนวนครูและนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านฟ้าใส
5. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการเตรียมการ หมายถึง การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านฟ้าใส
6. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการดำเนินการ หมายถึง การวางแผนปฏิบัติงาน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบประเมินผล การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน
7. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการรายงาน หมายถึง การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี
8. ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสำหรับการประเมินภายนอก หมายถึง ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหารและผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านครู
9. มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษา เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ตองการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนทุกแห่ง เพื่อให้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่อยู่ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติและเป็นโรงเรียนที่ใช้เป็นกรณีศึกษา

11. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรณีศึกษา

12. ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง ข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านให้การศึกษาแก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยข้าราชการตำรวจเหล่านี้ได้ผ่านการอบรมด้านการจัดการเรียนการสอนแล้ว รวมทั้งครูอัตราจ้าง ครูพลเรือน ที่ทำการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ใช้เป็นกรณีศึกษา

